

ความชุกของพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของลูกจ้างที่ทำงานในโรงงาน อุตสาหกรรมขนาดกลาง จังหวัดสงขลา

มาหะมะ กาสอ¹

ภาสุรี แสงศุภวานิช²

พิชญา พรรคทองสุข³

Prevalence of health-risk behaviors among employees in medium-sized factories,
Songkhla province

Kaso M¹, Sangsupawanich P², Phakthongsuk P³.

¹Primary Care Unit, Tase, Yala Provincial Public Health Office, Yala, 95000, Thailand

²Department of Pediatrics ³Occupational Unit, Department of Community Medicine,
Faculty of Medicine, Prince of Songkla University, Hat Yai, Songkhla, 90110, Thailand
Songkla Med J 2009;27(2):105-116

¹สถานีนอนามัยตาเซะ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยะลา อ.เมือง จ.ยะลา 95000

²ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ ³หน่วยอาชีวอนามัย ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

รับต้นฉบับวันที่ 4 สิงหาคม 2551 รับลงตีพิมพ์วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2552

Abstract:

Objective: The aim of study was to investigate the prevalence of health risk behaviors among employees in medium-sized factories, Songkhla province.

Methods: A cross-sectional survey was conducted using cluster sampling by proportional to size (PPS) in 20 medium-sized factories, including 1,000 subjects self-administered questionnaires. The period of study was June-October 2007.

Results: The questionnaire response rate was 91.3%. The prevalences of health risk behavior was: 23.3% hazardous drinking, 24.2% smoking, 50.4% unsafe sex, 59.9% not wearing a helmet when driving a motorcycle, 54.4% not wearing a safety belt when driving a car, 14.7% driving motorcycle or a car after drinking alcohol, 16.3% substance abuse, 53.4% lack of exercise, 11.1% inappropriate stress management. Gender was significantly associated with hazardous drinking, smoking, wearing a seat belt when driving and lack of exercise. Age was significantly associated with wearing a seat belt when driving. Education level was significantly associated with smoking, wearing a seat belt when driving and lack of exercise. Income was significantly associated with hazardous drinking, smoking, wearing a seat belt when driving and substance abuse. Occupational class was significantly associated with hazardous drinking, wearing a seat belt when driving, substance abuse and inappropriate stress management.

Conclusion: The prevalence of health risk behaviors is high among employees in medium-sized factories. The findings of this study should be beneficial in health promotion programs.

Key words: employees, factories, health risk behavior

บทคัดย่อ:

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาความชุกของพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพในลูกจ้างที่ทำงานในโรงงานขนาดกลางของจังหวัดสงขลา

วิธีการศึกษา: เป็นการศึกษาเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional survey) โดยการสุ่มโรงงานแบบแบ่งกลุ่ม (cluster sampling) ในโรงงานขนาดกลางได้โรงงานทั้งสิ้น 20 โรงงาน ใช้แบบสอบถามชนิดตอบด้วยตนเอง จำนวน 1,000 คน ทำการสำรวจช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคม พ.ศ. 2551

ผลการศึกษา: อัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม ร้อยละ 91.3 พบว่า ลูกจ้างดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยง ร้อยละ 23.2 สูบบุหรี่ ร้อยละ 24.2 เพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย ร้อยละ 50.4 ไม่สวมหมวกนิรภัยขณะขับรถจักรยานยนต์ ร้อยละ 59.9 ไม่คาดเข็มขัดนิรภัยขณะขับรถยนต์ ร้อยละ 54.4 ขับรถขณะมีเมเมา ร้อยละ 14.7 ใช้สารเสพติด ร้อยละ 16.3 ไม่ออกกำลังกายอย่างน้อย 20-30 นาที อย่างน้อย 3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 53.4 และจัดการกับความเครียดที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 11.1

เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ พบว่า ปัจจัยด้านเพศเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยง การสูบบุหรี่ การขับขี้นที่ไม่ปลอดภัย การใช้สารเสพติด และการออกกำลังกาย ปัจจัยด้านอายุ มีความสัมพันธ์กับการขับขี้นที่ไม่ปลอดภัย ปัจจัยด้านระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การสูบบุหรี่ การขับขี้นที่ไม่ปลอดภัย และการออกกำลังกาย ปัจจัยด้านรายได้เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยง การสูบบุหรี่ การขับขี้นที่ไม่ปลอดภัย การใช้สารเสพติด ปัจจัยด้านลักษณะการทำงาน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยง การขับขี้นที่ไม่ปลอดภัย การใช้สารเสพติด และการจัดการความเครียดที่ไม่เหมาะสม

สรุปผลการวิจัย: ลูกจ้างที่ทำงานในโรงงานยังมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพค่อนข้างสูงซึ่งพฤติกรรมเสี่ยงเหล่านี้เป็นสาเหตุของการเกิดโรคที่สำคัญ ผู้เกี่ยวข้องควรจัดโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพแก่ลูกจ้างที่อยู่ในโรงงานขนาดกลางเพื่อไม่ให้ลูกจ้างเจ็บป่วยด้วยโรคที่สามารถป้องกันได้

คำสำคัญ: พฤติกรรมเสี่ยง, โรงงานขนาดกลาง, ลูกจ้าง

บทนำ

ปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วทำให้ลูกจ้างของภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดหนึ่งที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาคใต้ที่มีการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด¹ ผลการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้ลูกจ้างที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ทั้งสภาพแวดล้อมและรูปแบบการทำงานที่มีการแข่งขันเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความเครียดจากการทำงาน²⁻³ ลูกจ้างส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเกษตรกรรม มาอาศัยอยู่ในสังคมเมืองที่เข้าบ้านรวมอยู่กันหลายคน และมีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ ลูกจ้างขาดความรู้ด้านการดูแลสุขภาพ ขาดจิตสำนึกที่ดีด้านสุขภาพ⁴ โดยเฉพาะลูกจ้างที่ทำงานในโรงงานขนาดกลางจะพบปัญหาสุขภาพที่เกิดจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากกว่าโรคที่เกิดจากการทำงาน ซึ่งประกอบไปด้วยพฤติกรรม การดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ เพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย⁵ ประกอบกับปัจจุบันมีการศึกษาเกี่ยวกับโรคที่ทำให้คนไทยป่วยและตาย ทำให้จำนวนปีของการสูญเสียมากที่สุด 5 อันดับแรก ประกอบไปด้วยโรคเอดส์ อุบัติเหตุจากรถ มะเร็ง

ตับ อัมพาตจากหลอดเลือดสมองแตก หัวใจขาดเลือด ซึ่งเป็นโรคที่เกิดจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทั้งสิ้น^{2,6-9}

จากการทบทวนสภาพปัญหาจะเห็นว่า โรคที่เป็นสาเหตุการป่วยและตายที่สำคัญของคนไทย โดยเฉพาะลูกจ้างที่เป็นกำลังสำคัญของครอบครัวและของประเทศ มักเกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทราบขนาดของพฤติกรรมไม่เหมาะสมของลูกจ้างที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา โดยเฉพาะโรงงานขนาดกลางซึ่งเป็นโรงงานที่มีความพร้อมทั้งทรัพยากรงบประมาณ เพื่อจะวางแผนและดำเนินการส่งเสริมสุขภาพในอนาคตได้มากกว่าโรงงานขนาดเล็ก ส่วนในโรงงานขนาดใหญ่ นั้นส่วนมากจะมีบุคลากรที่มีหน้าที่ดูแลสุขภาพของลูกจ้างและมีการส่งเสริมสุขภาพลูกจ้างอยู่แล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาพฤติกรรมสุขภาพในโรงงานขนาดกลาง เพื่อที่จะได้ทราบขนาดของปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของลูกจ้างเพื่อที่จะได้นำไปสู่การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในโรงงานขนาดกลางต่อไป การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความชุกของพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพในลูกจ้างที่ทำงานในโรงงานขนาดกลางของจังหวัดสงขลา

วัสดุและวิธีการ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจแบบตัดขวาง (cross-sectional survey) ในลูกจ้างที่ทำงานฝ่ายผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 201-999 คน ของจังหวัดสงขลา ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (cluster sampling) โดยใช้หลัก proportional to size (PPS) ได้จำนวนโรงงาน 20 โรงงานจากจำนวนโรงงานขนาดกลางทั้งหมด 53 โรงงาน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. คำนวณขนาดตัวอย่างจากสูตร $n = z^2 pq/d^2$ จะได้จำนวนตัวอย่าง 385 คน เนื่องจากการศึกษานี้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบ cluster sampling ซึ่งอาจเกิด clustering effect จึงได้แก้ปัญหานี้โดยการนำจำนวนตัวอย่างคูณกับขนาดของ design effect เท่ากับ 2 จะได้ขนาดตัวอย่างทั้งสิ้นที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ 770 คน และค่า design effect นี้ยังเป็นค่าปรับความเที่ยง (precision) ของอัตรากลางของตัวอย่างในการประมาณการอัตราในประชากร ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรที่ศึกษาได้

2. คำนวณหาจำนวนลูกจ้างสะสมทั้งหมดของโรงงานขนาดกลาง

3. คำนวณหา sampling interval (i)

4. สุ่ม Cluster แรก โดยสุ่มเลือกจากจำนวนเต็ม 1-i ค่าที่ได้เรียกว่าค่า random start (r) ค่า r ที่ได้ตกที่โรงงานใดโรงงานนั้นจะเป็น cluster แรก และคำนวณ i+r ไปจนครบ 20 cluster

5. นำจำนวนตัวอย่างที่ศึกษาหารด้วยจำนวน cluster จะได้ขนาดตัวอย่างที่ศึกษาในแต่ละ cluster เท่ากับ 39 คนต่อ cluster แต่การศึกษาคั้งนี้ใช้ 50 คนต่อ cluster เพื่อป้องกันการ missing ของแบบสอบถาม

6. ทำการสุ่มภายใน cluster แบบ sample random sampling เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง และทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในการสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพชนิดตอบด้วยตนเอง (self-administered questionnaire) จำนวน 1,000 คน

แบบสอบถามประกอบไปด้วย 8 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของลูกจ้าง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ โดยใช้แบบคัดกรอง Alcohol use Disorder Identification Test (AUDIT)

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการสูบบุหรี่

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการขับขีที่ไม่ปลอดภัย ประกอบไปด้วย การไม่สวมหมวกนิรภัย การไม่คาดเข็มขัดนิรภัย การขับรถขณะมีเมเมา

ส่วนที่ 6 พฤติกรรมการใช้สารเสพติด

ส่วนที่ 7 พฤติกรรมการออกกำลังกาย

ส่วนที่ 8 พฤติกรรมการจัดการความเครียด

ที่ไม่เหมาะสม โดยใช้แนวคิดของ Lazarus และ Folkman¹⁰ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและทดลองใช้ก่อนจะนำไปใช้จริง ในส่วนของแบบสอบถามการจัดการความเครียดที่ไม่เหมาะสมนั้นได้นำมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.7 และจัดการข้อมูลด้วยโปรแกรม Epidata 3.1 โดยทำการป้อนข้อมูลซ้ำเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม stata version 8 หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ โดยคำนวณช่วงความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ based on cluster sampling และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสถิติ Chi-square

ผลการศึกษา

จากการสำรวจลูกจ้างโดยส่งแบบสอบถามให้จำนวน 1,000 คน มีการตอบกลับของแบบสอบถาม 913 คน (ร้อยละ 91.3) ข้อมูลทั่วไปของลูกจ้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางของจังหวัดสงขลา (ตารางที่ 1) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 15-30 ปี มีสถานภาพที่โสดและสมรสใกล้เคียงกัน การศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลายลงมา ส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท และเป็นลูกจ้างรายวันมากกว่ารายเดือน

ตารางที่ 2 แสดงความชุกของพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะของตัวอย่างกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ พบว่าปัจจัยด้านเพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยง การสูบบุหรี่ การสวมหมวกนิรภัย การขับรถขณะมีเมเมา การใช้สารเสพติด และการออกกำลังกาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยด้านอายุมีความสัมพันธ์กับการสวมหมวกนิรภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยด้านระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ การไม่คาดเข็มขัดนิรภัยขณะขับรถขณะมีเมเมา และการออกกำลังกาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยด้านรายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยง การสูบบุหรี่ การขับรถขณะมีเมเมา และการใช้สารเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยด้านลักษณะการจ้างงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยง การสวมหมวกนิรภัย การขับรถขณะมีเมเมา การใช้สารเสพติดและการจัดการกับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปจำแนกตามคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง (n=913)

ลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	360	39.4
หญิง	553	60.5
อายุ (ปี)		
15-30	477	52.3
31-45	376	41.2
46-60	56	6.1
ไม่ตอบ	4	0.4
สถานภาพสมรส		
โสด	413	45.2
สมรส	439	48.0
หย่าร้าง	45	4.9
หม้าย	16	1.7
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	188	20.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	199	21.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	205	22.4
ปวส./ปวท./อนุปริญญา	115	12.6
≥ปริญญาตรี	206	22.5
รายได้ต่อเดือน (บาท)		
≤5,000	415	45.4
5,001-10,000	435	47.6
>10,000	60	6.5
ไม่ตอบ	3	0.3
ลักษณะการจ้างงาน		
งานรายเดือน	331	36.2
งานรายวัน	526	57.6
งานจ้างเหมา	56	6.1

ตารางที่ 2 สรุปความชุก และช่วงความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ

พฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ช่วงความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95
พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ (AUDIT)			
ระดับคะแนน < 8	700	76.6	72.4-80.7
ระดับคะแนน ≥ 8	213	23.3	19.1-27.4
พฤติกรรมการสูบบุหรี่			
ไม่สูบ	692	75.5	70.4-80.9
สูบ	221	24.2	18.9-29.4
พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์			
ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์นอกจากคนรัก	56	49.5	41.6-57.3
ไม่ใช้ถุงยางอนามัยหรือใช้บางครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์นอกจากคนรัก	57	50.4	42.5-58.2
พฤติกรรมการขับซี้รถจักรยานยนต์			
สวมหมวกนิรภัยขณะขับซี้ทุกครั้ง	314	40.0	34.1-45.8
ไม่สวมหรือสวมหมวกนิรภัยบางครั้ง	470	59.9	54.0-65.7
พฤติกรรมการขับซี้รถยนต์			
คาดเข็มขัดนิรภัยทุกครั้ง	98	45.5	38.8-52.1
ไม่คาดหรือคาดเข็มขัดนิรภัยบางครั้ง	117	54.4	47.7-61.0
พฤติกรรมการขับซี้รถขณะมีเมมา			
ไม่เคย	679	85.3	82.3-88.2
เคย	117	14.7	11.6-17.5
พฤติกรรมการใช้สารเสพติด			
ไม่เคย	764	83.6	80.0-87.1
เคย	149	16.3	12.7-19.8
พฤติกรรมการออกกำลังกายอย่างน้อยวันละ 20-30 นาที 3 วัน/สัปดาห์			
ออกกำลังกาย	425	46.6	42.1-51.1
ไม่ออกกำลังกาย	487	53.4	48.8-57.8
พฤติกรรมจัดการความเครียด			
จัดการความเครียดโดยมุ่งจัดการกับปัญหา	811	88.8	85.0-92.5
จัดการความเครียดโดยมุ่งจัดการกับอารมณ์	102	11.1	7.3-14.8

*Calculate based on cluster sampling

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ

ปัจจัย	แอลกอฮอล์		บุหรี่		เพศสัมพันธ์ไม่ปลอดภัย		P-value
	ระดับคะแนน < 8 (ร้อยละ)	ระดับคะแนน ≥ 8 (ร้อยละ)	ไม่สูบบุหรี่ (ร้อยละ)	สูบบุหรี่ (ร้อยละ)	ไม่ปลอดภัย (ร้อยละ)	ปลอดภัย (ร้อยละ)	
เพศ							
ชาย	176 (25.1)	184 (86.4)	150 (21.7)	210 (95.0)	52 (92.9)	50 (87.7)	0.528
หญิง	524 (74.9)	29 (13.6)	542 (78.3)	11 (5.0)	4 (7.1)	7 (12.3)	
อายุ (ปี)							
15-30	370 (52.7)	107 (50.2)	368 (53.2)	109 (49.3)	27 (48.2)	33 (57.9)	0.468
31-45	282 (40.3)	94 (44.1)	282 (40.8)	94 (42.5)	26 (46.4)	20 (35.1)	
46-60	48 (6.7)	12 (5.6)	42 (6.1)	18 (8.1)	3 (5.4)	4 (7.0)	
สถานภาพสมรส							
โสด	305 (43.6)	108 (50.7)	315 (45.5)	98 (44.3)	30 (53.6)	32 (56.1)	0.784
สมรสหรือเคยสมรส	395 (56.4)	105 (49.3)	377 (54.5)	123 (55.7)	26 (46.4)	25 (43.9)	
ระดับการศึกษา							
ประถมศึกษา	142 (20.3)	46 (21.6)	132 (19.1)	56 (25.3)	12 (21.4)	13 (22.8)	0.709
มัธยมศึกษาตอนต้น	147 (21.0)	52 (24.4)	135 (19.5)	64 (29.0)	9 (16.1)	14 (24.6)	
มัธยมศึกษาตอนปลาย/วท.	160 (22.9)	45 (21.1)	164 (23.7)	41 (18.5)	12 (21.4)	10 (17.5)	
ปวส./ปวท./อนุปริญญา	85 (12.1)	30 (14.1)	86 (12.4)	29 (13.1)	11 (19.6)	12 (21.1)	
≥ปริญญาตรี	166 (23.7)	40 (18.8)	175 (25.3)	31 (14.0)	12 (21.5)	8 (14.0)	0.363
รายได้เดือน (บาท)							
≤5,000	351 (50.4)	64 (30.0)	331 (48.0)	84 (38.0)	17 (30.4)	24 (42.9)	0.054
5,001-10,000	316 (45.3)	119 (55.9)	320 (46.4)	115 (52.0)	33 (58.9)	26 (46.4)	
>10,000	30 (4.3)	30 (14.1)	38 (5.6)	22 (10.0)	6 (10.7)	6 (10.7)	
ลักษณะการจ้างงาน							
งานรายเดือน	252 (36.0)	79 (37.1)	249 (36.0)	82 (37.1)	26 (46.4)	15 (26.3)	0.936
งานรายวัน	414 (59.1)	112 (52.6)	401 (57.9)	125 (56.6)	27 (48.2)	40 (70.2)	
งานจ้างเหมา	34 (4.9)	22 (10.3)	42 (6.1)	14 (6.3)	3 (5.4)	2 (3.5)	

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ปัจจัย	การสวมหมวกนิรภัยขณะขึ้นรถจักรยานยนต์		การคาดเข็มขัดนิรภัยขณะขึ้นที่รถยนต์		การขับรถยนต์ขณะมีเมฆ	
	สวมหมวกนิรภัย (ร้อยละ)	P-value	คาดเข็มขัด (ร้อยละ)	P-value	ไม่เคย (ร้อยละ)	เคยขับ (ร้อยละ)
เพศ						
ชาย	123 (39.2)	0.030*	65 (66.3)	0.115	245 (36.1)	105 (89.7)
หญิง	191 (60.8)		33 (33.7)		434 (63.9)	12 (10.3)
อายุ (ปี)						
15-30	148 (47.1)	0.001*	37 (37.8)	0.411	379 (55.8)	55 (47.0)
31-45	145 (46.2)		55 (56.1)		264 (38.9)	54 (46.2)
46-60	21 (6.7)		6 (6.1)		36 (5.3)	8 (6.8)
สถานภาพสมรส						
โสด	131 (41.7)	0.144	37 (37.8)	0.107	298 (43.9)	62 (53.0)
สมรสหรือเคยสมรส	183 (58.3)		61 (62.2)		381 (56.1)	55 (47.0)
ระดับการศึกษา						
ประถมศึกษา	58 (18.5)	0.837	10 (10.2)	0.045*	127 (18.7)	24 (20.5)
มัธยมศึกษาตอนต้น	65 (20.7)		18 (18.4)		151 (22.2)	28 (24.0)
มัธยมศึกษาตอนปลาย/วช.	72 (22.9)		19 (19.4)		159 (23.4)	17 (14.5)
ปวช./ปวท./อนุปริญญา	42 (13.4)		9 (9.1)		88 (13.0)	17 (14.5)
≥ปริญญาตรี	77 (24.5)		42 (42.9)		154 (22.7)	31 (26.5)
รายได้ต่อเดือน (บาท)						
≤5,000	123 (39.3)	0.121	25 (25.8)	0.668	308 (45.6)	35 (29.9)
5,001-10,000	165 (52.7)		58 (59.8)		328 (48.5)	68 (58.1)
>10,000	25 (8.0)		14 (14.4)		40 (5.9)	14 (12.0)
ลักษณะการจ้างงาน						
งานรายเดือน	128 (40.8)	0.015*	60 (61.2)	0.809	237 (34.9)	58 (49.6)
งานรายวัน	161 (51.3)		36 (36.7)		399 (58.8)	54 (46.1)
งานจ้างเหมา	25 (7.9)		2 (2.1)		43 (6.3)	5 (4.3)

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ปัจจัย	การใช้สารเสพติด		การออกกำลังกาย		การจัดการความเครียด		P-value
	ไม่เคย (ร้อยละ)	เคย (ร้อยละ)	ออกกำลังกาย (ร้อยละ)	ไม่ออกกำลังกาย (ร้อยละ)	มุ่งจัดการด้านปัญหา (ร้อยละ)	มุ่งจัดการด้านอารมณ์ (ร้อยละ)	
เพศ							
ชาย	242 (31.7)	118 (79.2)	196 (46.1)	164 (33.7)	315 (38.8)	45 (44.1)	0.304
หญิง	522 (68.3)	31 (20.8)	229 (53.9)	323 (66.3)	496 (61.2)	57 (55.9)	
อายุ (ปี)							
15-30	407 (53.3)	70 (47.0)	234 (55.1)	243 (49.9)	420 (51.8)	56 (56.0)	0.504
31-45	305 (39.9)	71 (47.7)	165 (38.8)	210 (43.1)	339 (41.8)	36 (36.0)	
46-60	52 (6.8)	8 (5.3)	26 (6.1)	34 (7.0)	52 (6.4)	8 (8.0)	
สถานภาพสมรส							
โสด	350 (45.8)	63 (42.3)	194 (45.6)	219 (45.0)	362 (44.6)	51 (50.0)	0.305
สมรสหรือเคยสมรส	414 (54.2)	86 (57.7)	231 (54.4)	268 (55.0)	449 (55.4)	51 (50.0)	
ระดับการศึกษา							
ประถมศึกษา	157 (20.6)	31 (20.8)	99 (23.3)	89 (18.3)	164 (20.2)	24 (23.5)	0.496
มัธยมศึกษาตอนต้น	162 (21.2)	37 (24.8)	98 (23.1)	100 (20.5)	176 (21.7)	23 (22.6)	
มัธยมศึกษาตอนปลาย/วท.	176 (23.0)	29 (19.5)	100 (23.5)	105 (21.6)	181 (22.3)	24 (23.5)	
ปวส./ปวท./อนุปริญญา	93 (12.2)	22 (14.8)	42 (9.9)	73 (15.0)	100 (12.3)	15 (14.7)	
≥ปริญญาตรี	176 (23.0)	30 (20.1)	86 (20.2)	120 (24.6)	190 (23.4)	16 (15.7)	0.958
รายได้เดือน (บาท)							
≤5,000	366 (48.0)	49 (33.1)	187 (44.0)	227 (46.9)	369 (45.6)	46 (45.5)	0.001*
5,001-10,000	355 (46.6)	80 (54.1)	215 (50.6)	220 (45.5)	386 (47.7)	49 (48.5)	
>10,000	41 (5.4)	19 (12.8)	23 (5.4)	37 (7.6)	54 (6.7)	6 (6.0)	
ลักษณะการจ้างงาน							
งานรายเดือน	264 (34.5)	67 (45.0)	151 (35.5)	179 (36.8)	305 (37.6)	26 (25.5)	0.001*
งานรายวัน	456 (59.7)	70 (47.0)	249 (58.6)	277 (56.9)	464 (57.2)	62 (60.8)	
งานจ้างเหมา	44 (5.8)	12 (8.0)	25 (5.9)	31 (6.3)	42 (5.2)	14 (13.7)	

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95

วิจารณ์

ผลจากการสำรวจในครั้งนี้พบว่า ลูกจ้างมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพซึ่งสามารถจำแนกตามพฤติกรรมได้ดังนี้

พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบประเมิน AUDIT พบว่า ลูกจ้างมีความชุกการดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยงร้อยละ 23.3 ปัจจัยด้านเพศ รายได้ และลักษณะการจ้างงาน มีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยที่ผ่านมาที่สำรวจในลูกจ้างที่ทำงานในสถานประกอบการระดับประเทศ² ที่พบว่ามีอัตราการดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยงร้อยละ 26.7 ซึ่งเพศชายจะดื่มมากกว่าเพศหญิง และยังพบปัจจัยด้านการเงิน และภาวะหนี้สินเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยง นอกจากนี้การศึกษาในเมืองเกา ประเทศอินเดีย¹¹ ก็ยังพบว่า ลูกจ้างที่ทำงานในโรงงานมีอัตราการดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยงร้อยละ 21 โดยพบปัจจัยด้านการเงิน ระดับการศึกษา และอายุของลูกจ้างมีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยงเช่นเดียวกัน

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของลูกจ้าง จากการสำรวจครั้งนี้พบว่า ลูกจ้างยังคงสูบบุหรี่หรืออยู่ร้อยละ 24.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ครั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ของลูกจ้าง มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ¹² ทำการสำรวจระดับประเทศในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 23 ยังคงสูบบุหรี่ โดยเฉพาะวัยแรงงาน พบร้อยละ 22.8 โดยพบว่า เพศชายที่มีระดับการศึกษาต่ำ และมีรายได้น้อยจะสูบบุหรี่มาก และยิ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจความชุกการสูบบุหรี่เพื่อนำไปกำหนดนโยบาย¹³ ที่พบว่ามี การสูบบุหรี่ร้อยละ 20.6 จะพบมากในเพศชาย และมีการศึกษาที่ค่อนข้างต่ำ

พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ร้อยละ 50.4 ของลูกจ้างมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยคือ ไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัยหรือใช้เพียงบางครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นที่ไม่ใช่คนรัก ซึ่งสอดคล้องกับ

การศึกษาในลูกจ้างที่ขับรถในประเทศบังคลาเทศ¹⁴ ที่พบว่าร้อยละ 69 ของลูกจ้างที่ไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่น เช่นเดียวกันกับการศึกษาในแรงงานของกรุงเทพมหานคร¹⁵ ที่พบว่าสัดส่วนการใช้ถุงยางอนามัยค่อนข้างต่ำ แต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2545-2547 แนวโน้มการใช้ถุงยางอนามัยสูงขึ้นโดยพบปัจจัยการดื่มแอลกอฮอล์และการใช้สารเสพติดมีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย

พฤติกรรมการขับขี่รถที่ไม่ปลอดภัย การวิจัยครั้งนี้ได้สำรวจลูกจ้างเกี่ยวกับการขับขี่ ซึ่งลูกจ้างมากกว่าครึ่งหรือร้อยละ 59.9 ไม่สวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่ร้อยละ 54.4 ไม่คาดเข็มขัดนิรภัยขณะขับขี่รถยนต์และร้อยละ 14.7 ขับรถขณะมีเมามา โดยพบปัจจัยด้านเพศ อายุ รายได้ และลักษณะการจ้างงานมีความสัมพันธ์กับการขับขี่ที่ไม่ปลอดภัย สอดคล้องกับการสำรวจของกระทรวงสาธารณสุข¹⁶ ที่มีการเฝ้าระวังผู้บาดเจ็บจากยานพาหนะ และพบว่าส่วนใหญ่ของการเกิดอุบัติเหตุร้ายแรงนั้นเกิดจากการไม่สวมหมวกนิรภัยและขับรถยนต์ขณะมีเมามา และจากรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ¹² พบว่าร้อยละ 31 จะสวมหมวกนิรภัยเป็นบางครั้ง ร้อยละ 15.9 ไม่สวมหมวกนิรภัยเลยขณะขับรถยนต์ส่วนบุคคล ส่วนอัตราการคาดเข็มขัดนิรภัยพบร้อยละ 16.9 จะคาดเข็มขัดนิรภัยเพียงบางครั้ง และร้อยละ 11.5 จะไม่คาดเข็มขัดนิรภัยเลย

พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของลูกจ้าง การศึกษาครั้งนี้เป็นการสำรวจประสบการณ์การใช้สารเสพติด ซึ่งตลอดชีวิตของกลุ่มตัวอย่างจะเคยใช้เพียงครั้งเดียวก็นับว่าเคยใช้สารเสพติด ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ลูกจ้างที่ทำงานในโรงงานเคยใช้สารเสพติดร้อยละ 16.3 ซึ่งปัจจัยด้านเพศ รายได้ และลักษณะการจ้างงานมีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดซึ่งจะแตกต่างกับการรายงานประมาณการผู้เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดในภาคใต้¹⁷ พบความชุกของการใช้สารเสพติดอยู่ที่ร้อยละ 5.5 ซึ่งการสำรวจครั้งนั้นจะอยู่ในช่วงของการรณรงค์และปราบปรามเกี่ยวกับสารเสพติดอาจทำให้พบความชุก

น้อยลงก็เป็นได้ และเมื่อพิจารณาตามชนิดของสารเสพติดที่เคยใช้พบว่าสอดคล้องกับการสำรวจการใช้ยาบ้าของลูกจ้างในภาคเหนือ¹⁸ ที่พบความชุกของการใช้ยาบ้าร้อยละ 1.6

พฤติกรรมการออกกำลังกายอย่างน้อย 20-30 นาทีต่อครั้ง อย่างน้อย 3 วันต่อสัปดาห์ของลูกจ้างพบว่า ร้อยละ 53.4 ไม่ออกกำลังกาย โดยมีปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการไม่ออกกำลังกาย ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจพฤติกรรมการออกกำลังกายของสำนักงานสถิติแห่งชาติ¹⁹ ที่พบว่า ประชากรวัยทำงานไม่ได้ออกกำลังกาย ร้อยละ 78.8 และสอดคล้องกับการศึกษาในลูกจ้างหญิงย้ายถิ่นของโรงงานยางพารา จังหวัดสงขลา²⁰ ที่พบว่าร้อยละ 79.8 ไม่มีการออกกำลังกาย ซึ่งเหตุผลที่ไม่ออกกำลังกายส่วนใหญ่จะเห็น้อยหลังจากการทำงาน

พฤติกรรมการจัดการกับความเครียดที่ไม่เหมาะสม พบว่า ลูกจ้างมีการจัดการกับความเครียดโดยมีวิธีการจัดการความเครียดมุ่งจัดการกับปัญหา ร้อยละ 88.8 ใช้วิธีมุ่งจัดการกับอารมณ์ ร้อยละ 11.2 ซึ่งปัจจัยด้านลักษณะการจ้างงานจะมีความสัมพันธ์กับการใช้วิธีการจัดการกับความเครียดที่ไม่เหมาะสมสอดคล้องกับการศึกษาทักษะการจัดการความเครียดของพนักงานหญิงโรงงานอุตสาหกรรม²¹ ที่พบว่าพนักงานมีการจัดการความเครียดอยู่ในระดับไม่ดี ร้อยละ 34.0 และระดับพอใช้ ร้อยละ 18.1 และสอดคล้องกับการศึกษาในพนักงานแผนกลูกค้าสัมพันธ์บริษัทโทรคมนาคม²² ที่พบว่าพนักงานส่วนใหญ่มีการจัดการกับความเครียดที่มุ่งแก้ปัญหา มีระดับคะแนนเฉลี่ยมากกว่าการจัดการความเครียดแบบหนีปัญหา ซึ่งตามแนวคิดของ Lazarus และ Folkman¹⁰ กล่าวไว้ว่าบุคคลจะใช้วิธีการจัดการกับความเครียดแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์สูงก็ต่อเมื่อสภาพปัญหาที่พบเป็นปัญหาที่อาจทำให้ระดับความเครียดของบุคคลนั้นๆ มีความเครียดอยู่ในระดับสูง จึงต้องใช้วิธีการจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกในขณะนั้นเพื่อเบี่ยงเบนปัญหาเพื่อจะได้ดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานได้ตามปกติ

สรุป

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของลูกจ้างที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางจังหวัดสงขลา ได้แก่ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่เหมาะสม การสูบบุหรี่ เพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย การขับขีรถที่ไม่ปลอดภัย การใช้สารเสพติด การออกกำลังกาย และการจัดการกับความเครียดที่ไม่เหมาะสม ยังคงสูงอยู่

เอกสารอ้างอิง

1. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม [homepage on the Internet]. กรุงเทพมหานคร: สถานการณ์แรงงาน ปี 2549 [เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2551]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.labour.go.th>.
2. พรเทพ ศิริวนารังสรรค์, เนตรชนก บัวเล็ก, พัชรินทร์ สุริยะ และคณะ. ระบาดวิทยาปัญหาสุขภาพจิตของลูกจ้างในสถานประกอบการในประเทศไทย การศึกษาระดับประเทศ. วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย 2547;12:199-208.
3. สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน. สถิติงานประกันสังคม 2547. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน; 2548.
4. ยุวดี จันทะศิริ. แรงงานหญิงในอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งจังหวัดสงขลา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย; 2546.
5. รัตนา จิรกาลวิศิษฐ์, สุธามาศ ธนวัฒน์สกุล, จรุงทิพย์ ฟองฟู และคณะ. รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพและความต้องการการสนับสนุนด้านสุขภาพของสถานประกอบการจังหวัดสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2540.
6. Bundhamcharoen K, Teerawatananon Y. Burden of disease and injuries in Thailand. Nonthaburi: Bureau of Health Policy and Planning, Ministry of Public Health; 2002.

7. สุวิทย์ วิบูลผลประเสริฐ, บรรณานิการ. การสาธารณสุขไทย พ.ศ. 2544-2547. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข; 2548.
8. จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ. สุขภาพคนไทย ปี พ.ศ. 2543: สถานะสุขภาพคนไทย. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข; 2543.
9. บุญชัย ภูมิบ่อพลับ, วีระศักดิ์ จงสู่วิวัฒน์วงศ์, สุวิษ ธรรมปาโล. การจัดลำดับความสำคัญโรคที่ต้องเฝ้าระวังในภาคใต้. วารสารควบคุมโรค 2551;34: 72-9.
10. Lazarus SR, Folkman S. Stress appraisal and coping. New York: Springer Publishing Comany 1984;141-80.
11. Chagas Silva M, Gaunekar G, Patel V, et al. The prevalence correlates of hazardous drinking in industrial worker: a study from Goa, India. J Alcohol Alcohol 2003;38:79-83.
12. สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจพฤติกรรม การสูบบุหรี่ และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2547. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ; 2548.
13. ชำนาญ บำเหน็จพันธ์ุ. การสำรวจความชุกของพฤติกรรมเพื่อการกำหนดนโยบายเรื่องการสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์. วารสารวิชาการสาธารณสุข 2540;6:663-7.
14. Gibney L, Saquib N, Metzger J. behavior risk factors for std/HIV transmission in Bangladesh, is trucking Industry. J Soc Sci Med 2003;56: 1411-24.
15. บังอร เทพเทียน, สมศักดิ์ วงศ์वास, ปิยะฉัตร ตระกูลวงษ์, และคณะ. วิถีเพศสัมพันธ์ของแรงงานในกรุงเทพมหานคร. วารสารสาธารณสุขและพัฒนา 2548;3: 23-36.
16. สำนักโรคไม่ติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข. รายงานการบาดเจ็บระดับชาติจากอุบัติเหตุขนส่งช่วงวันหยุดเทศกาลปีใหม่ ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2543-2547. จุลสารสำนักโรคไม่ติดต่อ; 2548;3.
17. ศรีสมภพ จิตรภิมรณศรี, กุสุมา ภูใหญ่. รายงานประมาณการผู้เกี่ยวข้องกับสารเสพติดในภาคใต้ ปี 2544 และ 2546. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด; 2547.
18. สรिता ธีระวัฒน์สกุล, จารุวรรณ วิริยะหิรัญไพบูลย์, จิราพร สุวรรณธีรางกูร และคณะ. การใช้ยาบ้าในกลุ่มผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 2546;48:99-106.
19. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจพฤติกรรม การออกกำลังกายของประชากรทั่วประเทศ พ.ศ.2547. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน; 2547.
20. เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, ฐิติพร อิงคถาวรวงศ์, กิตติ วิวัฒน์สวัสดิ์สินนท์ และคณะ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพของแรงงานหญิงย้ายถิ่นในโรงงานอุตสาหกรรมยางพารา จังหวัดสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2542.
21. อารมณ์ทิพย์ บัวเพ็ชร์, สุรินทร์ กลัมพากร, พจนานันท์ จงสิทธิ์. ทักษะการจัดการความเครียดของพนักงานสตรี โรงงานอุตสาหกรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง: กรณีศึกษาโรงงานผลิตถุงมือยางทางการแพทย์ จังหวัดสงขลา. สงขลานครินทร์เวชสาร 2548;23: 414-21.
22. ทศน์วรรณ บุญอนันต์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมการเผชิญความเครียด และคุณภาพของการให้บริการ: กรณีศึกษาพนักงานแผนกลูกค้าสัมพันธ์ บริษัท ทรูมูฟ จำกัด. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2550.